

SMJER EEI: KOHEZIONA POLITIKA I STRUKTURNI FONDOVI EU

2. BUDŽET EU

KAO PRETPOSTAVKA REGIONALNOG RAZVOJA, EKONOMSKE, SOCIJALNE I TERITORIJALNE KOHEZIJE

Prof. dr Gordana Đurović

II Budžet EU

II BUDŽET EU KAO PRETPOSTAVKA REGIONALNOG RAZVOJA, EKONOMSKE, SOCIJALNE I TERITORIJALNE KOHEZIJE UNIJE

- 1. Pojam, načela i funkcije budžeta**
- 2. Načela budžeta EU**
- 3. Razlika budžeta EU i nacionalnog budžeta**
- 4. Pojam finansijske perspektive EU**
- 5. Postupak usvajanja budžeta Evropske unije**
- 6. Prihodi Budžeta EU**
- 7. Rashodi Budžeta EU**
- 8. Kritički osvrt na odnos neto efekata budžeta EU na države članice**

Javne finansije EU

- Prvi stub – budžetski dio
- finansijska perspektiva
- godišnji budžet

- Drugi stub – kreditne aktivnosti
- EIB (*European Investment Bank*),
- EIF (*European Investment Fund*) i
- EBRD (*European Bank for Reconstruction and Development*).

Pojam budžeta

- **Budžet (države)**- finansijski plan države koji u određenom vremenskom periodu, najčešće od jedne godine, predviđa njene prihode i rashode
- MF- Vlada – Skupština
- jedan od najvažnijih instrumenta države u ostvarenju njenih finansijskih, ekonomskih, socijalnih i drugih ciljeva

BUDŽET DRŽAVE		KONSOLIDOVANI IZDACI (1+2+3)
Primici obuhvataju:	Izdaci obuhvataju:	
1) tekuće prihode (porezi, doprinosi, takse, naknade, koncesije i ostali prihodi);	1) tekuće izdatke za: bruto zarade i doprinose na teret poslodavca, ostala lična primanja, rashode za materijal i usluge, tekuće održavanje, kamate, rente, subvencije i ostale izdatke;	
2) primitke od prodaje imovine;	2) transfere za socijalnu zaštitu (soc.zaštita, PIO;zdravstvo, tehnološki viškovi);	
3) primitke od otplate kredita;	3) transfere institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru;	
4) donacije i transfere;	4) kapitalne izdatke za nabavku i investiciono održavanje finansijske i nefinansijske imovine;	
5) pozajmice i kredite (domaće i inostrane);	5) date pozajmice i kredite;	
6) druge prihode, u skladu sa zakonom.	6) otplatu dugova, garancija i obaveza iz prethodnih godina;	
	7) ostale isplate, u skladu sa zakonom.	
<p>Gotovinski suficit ili deficit predstavlja razliku primitaka i izdataka, pri čemu se primici umanjuju za pozajmice, primljene transfere, donacije i primitke od prodaje imovine, a izdaci za otplatu glavnice u zemlji i osnovu duga nastalog uzimanjem kredita ili emitovanjem hartija od vrijednosti i promjenu neto obaveza izinostranstvu po prethodnih godina koje nemaju karakter pozajmica.</p>		

Budžet Crne Gore 2013 (u EUR)	PROCIJENJENI BDP - 3.311.000.000	% BDP
1. IZVORNI PRIHODI	1.161.800.821	35,1%
Porezi i doprinosi	1.084.648.260	
Ostali prihodi	77.152.561	
2. IZDACI	1.257.116.537	38,0%
Tekuća budžetska potrošnja (tek.budžet i budžeti drž.fondova)	1.191.477.537	
Kapitalni budžet CG	65.639.000	
3. DEFICIT (2-1)	95.315.716	2,9%
PRIMARNI DEFICIT / ukupni prihodi umanjeni za naplacene kamate, minus ukupni rashodi umanjeni za placene kamate/	24.912.109	
OTPLATA DUGA	118.677.132	3,6%
Otplata glavnice rezidentima	23.800.000	
Otplata glavnice nerezidentima	62.700.000	
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	32.177.132	
NEDOSTAJUĆA SREDSTVA	213.992.848	6,5%
FINANSIRANJE	213.992.848	
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	205.992.848	
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	8.000.000	

UKUPNI PRIMITCI	1.375.793.669
IZVORNI PRIHODI	1.161.800.821
NEDOSTAJUĆA SREDSTVA	213.992.848
UKUPNI IZDACI	1.375.793.669
KONSOLIDOVANA POTROŠNJA (38% BDP)	1.257.116.537
TRANSAKCIJE FINANSIRANJA IZDATAKA (OPLATA DUGOVA)	118.677.132

UKUPNI IZDACI PO NAMJENI (EKONOM. KLASIFIKACIJ)	100,0%
41 Tekući izdaci	42,9%
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	27,0%
Ostala lična primanja	0,8%
Rashodi za materijal	1,8%
Rashodi za usluge	3,2%
Rashodi za tekuće održavanje	1,5%
Kamate	5,1%
Renta	0,6%
Subvencije	1,0%
Ostali izdaci	1,8%
42 Transferi za socijalnu zaštitu	36,2%
43 Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	6,7%
44 Kapitalni izdaci	4,9%
45 Pozajmice i krediti	0,1%
46 Otplata dugova	8,6%
47 Rezerve	0,5%

	2011	%BDP	2012	%BDP	2013	%BDP	2014	%BDP
BDP	3.234.000.000		3.149.000.000		3.311.000.000		3.517.000.000	
Prava iz oblasti PIO, penzije (423)	356.800.000	11,0%	378.962.097	12,0%	400.903.677	12,1%	397.320.274	11,3%
Doprinosi za PIO (7121)	218.348.857	6,8%	216.501.675	6,9%	226.849.483	6,9%	234.882.396	6,7%
Penzioni deficit	-138.451.143	-4,3%	-162.460.422	-5,2%	-174.054.194	-5,3%	-162.437.878	-4,6%

procijenjeni BDP	3.836.800.000	
Budžet Crne Gore 2016	Iznos u €	
1. IZVORNI PRIHODI	1.458.466.803,77	38%
Porezi i doprinosi	1.331.406.610,18	35%
Ostali prihodi	127.060.193,60	3%
2. IZDACI	1.732.392.493,32	45%
Tekuća budžetska potrošnja (tekući budžet i budžeti državnih fondova)	1.397.534.693,32	36%
Kapitalni budžet CG	334.857.800,00	9%
3. DEFICIT (2 - 1) (samo PIO deficit je 124 mil €, 127.350 penzionera..)	-273.925.689,55	7%
PRIMARNI SUFICIT (Uk.pr-naplać kamate)-(Uk.rash. -plaćene kamate)	-197.437.333,35	-5%
4. OTPLATA DUGA	393.223.383,51	10%
Otplata glavnice rezidentima	44.675.182,64	-16%
Otplata glavnice nerezidentima	309.173.445,50	-157%
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	39.374.755,37	10%
5. NEDOSTAJUĆA SREDSTVA (3+4)	-667.149.073,06	17%
FINANSIRANJE	667.149.073,06	17%
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	10.000.000,00	0,3%
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	657.149.073,06	17%

UKUPNI PRIMICI (mil €)	2.125,6	55%
A IZVORNI PRIHODI	1.458,4	38%
B POZAJMICE I KREDITI I	667,1	17%
C PRIH.OD PRIVATIZAC. I PRODAJE IMOV.	0	
D DEPOZIT DRŽAVE	0	
UKUPNI IZDACI	2.125,6	55%
C KONSOLIDOVANI IZDACI (konsolidovana potrošnja)	1.732,3	45%
<i>Tekuci budžet</i>	771,9	
<i>Budget državnih fondova</i>	625,6	
<i>Kapitalni budžet CG</i>	334,9	
D TRANSAKCIJE FINANSIRANJA IZDATAKA (OTPLATA DUGA)	393,2	10%

Ukupni primici – izvorni prihodi, prihodi od privatizacije, pozajmice i krediti, depoziti države

Ukupni izdaci – konsolidovani izdaci (tekući budžet, budžet državnih fondova i kapitalni budžet) i transakcije finansiranja izdataka

Funkcije budžeta

1. **POLITIČKA FUNKCIJA BUDŽETA** – proizilazi iz činjenice da budžet zavisi od društveno-političkog uređenja države, te da se kroz njega odslikava politička organizacija vlasti i političko uređenje države;
2. **PLANSKA FUNKCIJA BUDŽETA** – odnosi se na činjenicu da se budžetom planiraju prihodi i rashodi za narednu godinu;
3. **PRAVNA FUNKCIJA BUDŽETA** – odnosi se na činjenicu da je problematika budžeta, od toga ko ga donosi i na koji način, do toga ko vrši kontrolu i utvrđuje zakonitost u korišćenju sredstava, regulisana područjem budžetskog prava;
4. **EKONOMSKA FUNKCIJA BUDŽETA** – znači da je budžet instrument koji država koristi za ostvarenje ekonomskih ciljeva, jer direktno utiče na raspodjelu društvenog proizvoda. U ekonomske funkcije budžeta spadaju alokativna, redistributivna i stabilizirajuća funkcija.
 - **ALOKATIVNA FUNKCIJA** znači da država prihodima i rashodima utiče se na alokaciju resursa i to direktno, putem ponuda određenih javnih dobara, i indirektno, putem promjena relativnih cijena.
 - **REDISTRIBUTIVNA FUNKCIJA** znači da se budžetom mijenja raspodjela koja nastaje tržišnim djelovanjem. Država kroz poreze i javnu potrošnju vrši preraspodjelu dohotka privatnog sektora;
 - **STABILIZACIONA FUNKCIJA BUDŽETA** - znači da izvršenje budžeta treba da osigura stabilnost privrede i društva (da se premoste periodi stagnacije i depresije). Budžet treba da direktno doprinosi stabilizaciji ekonomskih tokova i privrednih aktivnosti;
5. **KONTROLNA FUNKCIJA BUDŽETA** - ogleda se u tome što Skupština nadgleda ostvarenje budžetskih prihoda i rashoda. Naime, Skupština kontroliše Vladu preko završnog računa budžeta i Državne revizorske institucije, dok Ministarstvo finansija kontroliše budžetske korisnike preko budžetske inspekcije;
6. **SOCIJALNA FUNKCIJA BUDŽETA** – ogleda se u činjenici da se vrši preraspodjela sredstava od bogatih ka siromašnim slojevima stanovništva

Načela budžeta

- Načelo potpunosti
- Načelo preglednosti
- Načelo jedinstva budžeta
- Načelo realnosti
- Načelo specijalizacije
- Načelo ravnoteže
- Načelo jednogodišnjosti
- Načelo javnosti

Načela budžeta EU

1. **Načelo jedinstva** (*the principle of unity*)
2. **Načelo budžetske tačnosti** (*the principle of budget accuracy*)
3. **Načelo godišnje periodičnosti budžeta** (*the principle of annuality*)
4. **Načelo budžetske ravnoteže** (*the principle of equilibrium*)
5. **Načelo jedinice obračuna** (*the principle of unit of account*)
6. **Načelo univerzalnosti** (*the principle of universality*)
 - a) **Pravilo nedodjeljivanja** (*the rule of non-assignment*)
 - b) **Pravilo bruto budžeta** (*the gross budget principle*),
7. **Načelo specijalizacije budžeta** (*the principle of specification*)
8. **Načelo stabilnog finansijskog upravljanja** (*the principle of sound financial management*)
9. **Načelo transparentnosti** (*the principle of transparency*)

Razlika budžeta EU i nacionalnog budžeta

- Razlikuju se prihodna i rashodna strana budžeta EU i budžeta država članica
- EU budžet je relativno mali u poređenju sa ekonomijom na koju se odnosi
- Striktnije i čvršće je regulisan – treba uvijek da bude uravnotežen
- EU budžet ne obuhvata davanje i uzimanje **pozajmica**
- Prihodi budžeta EU najvećim dijelom potiču od **prihoda nacionalnih budžeta** država članica koje ih kontrolišu

Pojam finansijske perspektive EU

- **Višegodišnji finansijski okvir, MFF** (opšti okvir trošenja sredstava, opšti okvir za budžet), koji se utvrđuje za period od najmanje 5 , **najčešće 7 godina** obezbjeđuje da se troškovi Unije izvršavaju na uredan način i u okviru sopstvenih sredstava.
- Istovremeno, godišnji budžet Unije mora biti u skladu sa višegodišnjim finansijskim okvirom
- Finansijskim okvirom utvrđuju se godišnje **gornje granice odobrenih budžetskih sredstava za obaveze** po kategorijama izdataka i godišnja gornja granica odobrenih budžetskih sredstava **za plaćanja**. Kategorije izdataka, ograničene po broju, odgovaraju glavnim područjima djelovanja Unije
- Sa **tehničkog** aspekta, finansijska perspektiva jača budžetsku disciplinu, kontroliše rast EU rashoda i omogućava neometano sprovođenje budžetske procedure, dok **konceptualno** podržava prioritete i ciljeve koji su dogovoreni na političkom nivou.

Faze razvoja FP EU

- 1. PRVIM DELOROVIM PAKETOM (1988-1992)** uveden je sistem višegodišnje finansijske perspektive koji je postao sinonim za reformu EU finansijskog sistema. On je trebao da podrži sprovođenje SEA (*Single European Act*), uz jačanje budžetske discipline i plafoniranje budžetskih rashoda.
- 2. DRUGI DELOROV PAKET (1993-1999.)** koncipiran je da podrži sprovođenje Ugovora iz Maastrichta (*Maastricht Treaty*) i uspostavljanje EMU (*Evropske monetarne unije - European Monetary Union*).
- 3. AGENDA 2000**, treća finansijska perspektiva, usvojena je na Evropskom samitu u Berlinu u martu 1999. god. za period **2000-2006.** god. poslužila je kao podrška velikom, petom proširenju EU, predstavljajući više izraz konsolidacije, a ne ekspanzije budžetskih rashoda.
- 4. FINANSIJSKA PERSPEKTIVA EU 2007-13.** godine utvrđena je 2006.godine na nivou od 862 mlrd eura, a 2009.godine uvećana je za još 2 mlrd eura, za Plan oporavka od efekata globalne ekonomske krize.
- 5. MFF 2014-2020** - postignut dogovor 8.2 2013., a regulativa usvojena tek krajem 2013 (višegodišnji finansijski okvir)

Postupak usvajanja budžeta Evropske unije (314 UFEU)

Budget debate...

Prihodi budžeta EU

- 1. TRADICIONALNI VLASTITI PRIHODI** - TOR: prihodi od carina, **prihodi od taksi** na uvoz poljoprivrednih proizvoda* i davanja za šećer** i glukozu)
- poslednjih godina oko 11% ukupnih budžetskih prihoda EU;
 - Uniji se ustupa **75% prihoda od uvoznih carina** na temelju Zajedničke carinske tarife pri uvozu proizvoda izvan EU i
 - **75% prihoda od carina na uvoz poljoprivrednih proizvoda i davanja za šećer i glukozu;**
 - **preostalih 25% od ovih prihoda ostaje državama članicama** po osnovu pokrića troškova prikupljanja ovih prihoda);

***Poljoprivredne takse na uvoz** uvedene su 1962, ali kad je Marakeski sporazum WTO postao sastavni dio Acquis-a, ove takse su integrisane u carinske prihode (stope), Formalno se ne vode posebno od 2010. godine

placaju **proizvodjači šećera, radi pokrića troškova tržišne podrške, kao i skladistenja

...Prihodi budžeta EU

2. dio prihoda od VAT (oko 11% budžeta)

- prihodi na osnovu PDV-a za svaku zemlju utvrđuju se primjenom jedinstvene stope na harmonizovanu poresku osnovicu u skladu sa jasno definisanim pravilima i usaglašenim odstupanjima; **VAT baza** koja se oporezuje predstavlja **50% GNI** svake zemlje (ovo pravilo je uvedeno kako bi se spriječilo da manje razvijene zemlje moraju platiti neproporcionalno veće iznose).

BDP(GDP) i BND (GNI)

BDP, bruto domaći proizvod (*Gross Domestic Product*, GDP) je makroekonomski indikator koji pokazuje vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u zemlji tokom godine, izraženo u novčanim jedinicama. BDP predstavlja tržišnu vrijednost ukupne mase proizvoda (dobara i usluga) proizvedenih u određenoj zemlji za određeni period vremena (jedna godina). U obračun BDP domaće zemlje ulaze i robe koje su na teritoriji domaće zemlje proizvele strane kompanije ili građani.

BND, bruto nacionalni dohodak (***GNI, Gross National Income***) razlikuje se od BDP, jer **isključuje** dohotke koji su strani građani ostvarili u domaćoj zemlji odnosno **uključuje** dohotke koji su **domaći građani ostvarili u inostranstvu**

GDP, dohodna strana	Mil €
<i>a) Od BDP do ND</i>	
1. Bruto domaći proizvod (GDP ili BDP)	10.200
2. Plus: primljeni faktorski dohoci iz inostranstva	+330
3. Minus: isplaćeni faktorski dohoci inostranstvu	-335
4. Jednako: Bruto nacionalni dohodak (BND ili GNI)	10.195
5. Minus: amortizacija fiksnog kapitala	-1.335
6. Jednako: Neto nacionalni dohodak (NND ili NNI)	8.840
7. Minus: indirektni ili posredni porezi	-720
8. Minus: statistička i druga neslaganja	-100
9. Jednako: Nacionalni dohodak (ND ili NI)	8.220
<i>b) raspodjela ND na sastavne djelove</i>	
10. Nadoknada zaposlenima (plate)	6.020
11. Dobit	765
12. Neto kamata	550
13. Vlasnički dohodak	740
14. Dohodak od rente	145

...Prihodi budžeta EU

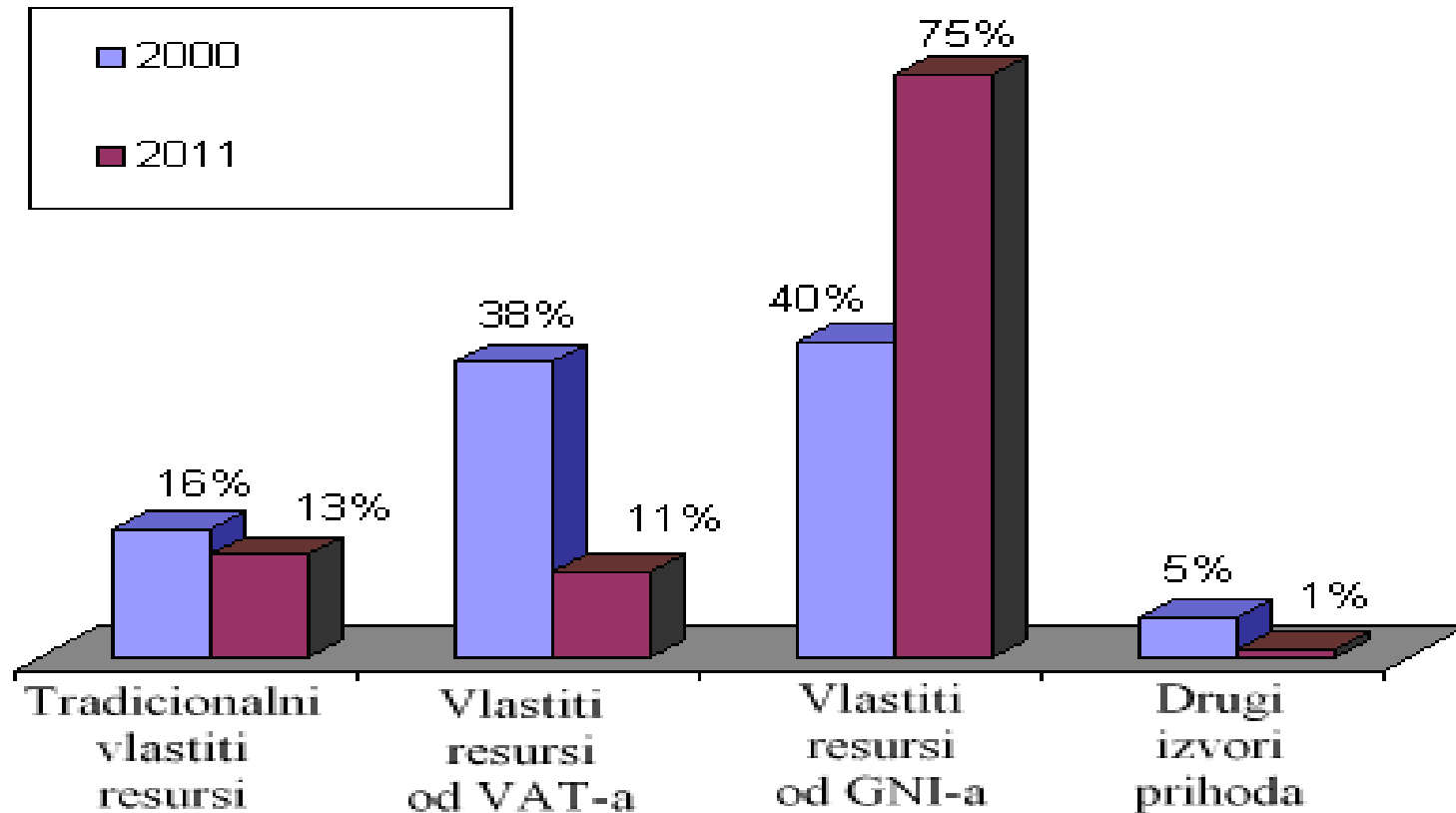
3. Direktne kontribucije kao dio od BND (GNI)

država članica – ova kategorija prihoda direktno se vezuje za ekonomsku snagu države članice i temelji se na učešću GNI države članice u GNI Unije. (danas čini oko **75%** budžetskih prihoda EU).

- Prihod zasnovan na GNI-u računa se svake godine prilikom zatvaranja salda prema formuli:

$$\begin{array}{l} \text{SUMA PRIHODA} \\ \text{ZASNOVANOG} \\ \text{NA GNI-u} \end{array} = \begin{array}{l} \text{suma alociranih} \\ \text{rashoda} \end{array} - \left(\text{TOR} + \begin{array}{l} \text{prihod zasnovan} \\ \text{Na PDV-u} \end{array} \right)$$

Izvorni prihoda budžeta EU

TOR, VAT i GNI su sopstveni izvori prihoda EU
(99% izvora, koji ne mogu preći
1,23% GNI EU u MFF 2007-2013)

Ostali prihodi

- Ostali izvori - prihodi koji potiču iz redovnih aktivnosti Unije i ukazuju na njen status pravnog lica, kao i pravo samostalnog obavljanja aktivnosti
- Ovdje spadaju:
 - porezi koje plaćaju zaposleni u organima i institucijama EU na svoja primanja,
 - određeni doprinosi zemalja van EU za određene programe Unije,
 - kazne koje plaćaju kompanije ukoliko krše propise o konkurenciji i druge propise,
 - kamate na zaostale dugove,
 - otplata neiskorišćenih EU sredstava.

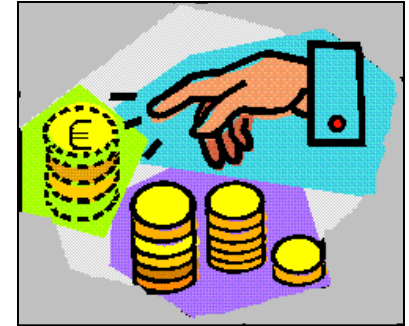
Postupak utvrđivanja prihoda:

- najprije se određuju **TOR** (*traditional own resources*) i prihod zasnovan na **VAT**
- **OSTATAK RASHODA FINANSIRA SE PRIHODIMA ZASNOVANIM NA GNI**, što znači da rezidualni prihod zasnovan na GNI nadoknađuje nedostatak prve dvije kategorije prihoda
- Pojedinačno učešće država članica u sumi prihoda zasnovanog na GNI određuje se na osnovu procentualnog učešća njihovog GNI u EU GNI

Razvoj prihodne strane budžeta EU

- 1958 - 1970 (Budžet EEC i ECSC): nacionalne kontribucije
- **od 1970 : sopstveni izvori**
 - Poljoprivredne takse
 - Dio prihoda od carina
 - VAT izvori
- 1985 :
 - UK rabat (povraćaj)
- **1988 :**
 - **Novi izvor baziran na obračunu GNI**
 - Plafoniranje sopstvenih sredstava fiksira se za MFF u % od GNI (1,15 to 1,20 % GNI)
- 1993 :
- Plafoniranje sopstvenih sredstava (1,20 do 1,24% GNI)
- 2000-2006 :
- Plafoniranje sopstvenih sredstava ostaje 1,24% GNI
- VAT doprinosi: osnovica 0,5%
- 2007-2013:
- Plafoniranje sopstvenih sredstava ostaje 1,24% GNI
- VAT doprinosi su reducirani na 0,3% osnovice, izuzeci za AT, DK, NL i SE
- Stopa obračuna sopstvenih sredstava iz GNI jedinstvena, osim za NL i SE

Primjer: prihodi budžeta EU 2010

"EU Budget 2010: **investing to restore jobs and growth**"

- **PA (sredstva za plaćanje) 122.937 mil. €**
 - Ostali prihodi su 1,43 mil. €,
 - **121.506 mil. €** (vlastiti prihodi), od toga:
 - a) **tradicionalni izvori (75% carina i poljopr.taksi) – 11,7% vlastitih prihoda, 14,2 mlrd. €**
 - b) Prihodi na osnovu VAT – 11,5%, 13,9 mlrd. €
 - c) Obračun GNI nac. kontribucije – 76,8%, 93,2 mlrd. €
- **Rast za 8,76%** u odnosu na 2009.godinu

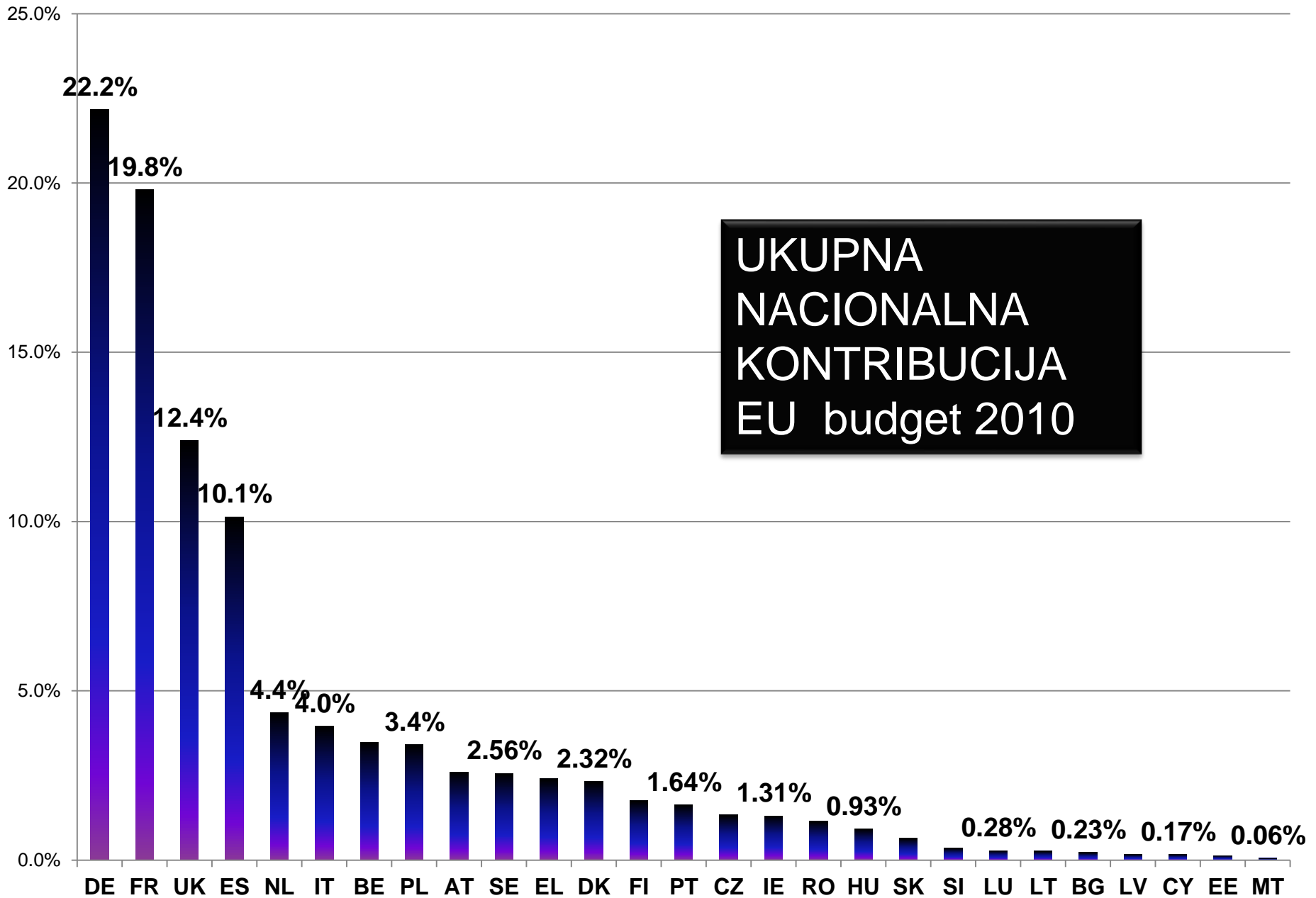
ZEMLJA	Total neto tradicionalni izvori (75% carina i poljopr.taksi)	Ukupna nacionalna kontribucija			Ukupni resursi	%
		Sopstveni izvori bazirani na obračunu dijela prihoda od VAT	Sopstveni izvori kroz obračun kontribucija iz GNI	%		
Budžet EU 2010	1	2	3	4	1+2+3=5	6
	11,7% prihoda budžeta EU	11,5% prihoda budžeta EU	76,8% prihoda budžeta EU			
Austria	174.400.000	282.071.025	2.160.098.917	2,32	2.661.879.705	2,19
Belgium	1.554.200.000	432.974.400	2.683.650.345	3,10	4.878.629.964	4,02
Bulgaria	74.200.000	51.297.450	269.966.283	0,32	416.368.245	0,34
Czech Republic	196.700.000	191.989.800	1.010.396.669	1,19	1.477.325.313	1,22
Denmark	287.500.000	301.596.900	1.903.292.171	2,19	2.639.768.199	2,17
Germany	2.709.600.000	1.600.006.200	19.017.236.047	19,59	23.725.743.634	19,53
Estonia	22.600.000	20.010.600	105.311.030	0,12	156.076.262	0,13
Ireland	173.300.000	202.476.150	1.065.583.835	1,26	1.523.872.181	1,25
Greece	195.400.000	363.264.900	1.911.776.796	2,26	2.618.477.820	2,16
Spain	1.041.800.000	1.544.012.550	8.125.770.935	9,60	11.340.792.729	9,33
France	1.009.900.000	2.732.617.200	15.393.619.792	18,00	20.328.123.322	16,73
Italy	1.322.800.000	2.032.880.400	11.927.683.523	13,87	16.206.969.670	13,34
<i>Cyprus</i>	38.400.000	26.430.600	139.097.963	0,16	214.699.446	0,18
Latvia / Letonija	11.600.000	21.065.700	142.576.912	0,16	186.282.883	0,15
Lithuania	46.500.000	39.177.900	208.549.847	0,25	310.376.552	0,26
Luxemburg	12.000.000	42.964.350	226.111.159	0,27	298.584.153	0,25
Hungary	94.400.000	114.503.100	664.842.385	0,77	925.226.751	0,76
<i>Malta</i>	10.600.000	8.699.400	45.782.874	0,05	68.627.416	0,06
Netherland	1.797.600.000	282.854.800	4.582.669.416	4,02	6.107.855.735	5,03
Poland	342.900.000	429.843.600	2.262.164.664	2,67	3.210.076.249	2,64
Portugal	113.000.000	232.538.700	1.223.795.888	1,45	1.664.097.742	1,37
Romania	153.400.000	148.650.000	1.026.675.182	1,17	1.408.224.533	1,16
Slovenia	80.200.000	54.309.750	285.819.301	0,34	442.461.123	0,36
Slovakia	129.600.000	87.484.500	546.071.051	0,63	805.439.902	0,66
Finland	137.000.000	241.269.600	1.417.566.320	1,65	1.905.603.453	1,57
Sweden	433.600.000	128.660.200	2.322.028.321	2,18	2.771.492.345	2,28
Great Britain	2.039.900.000	2.337.267.600	12.684.548.727	10,41	13.213.628.401	10,87
UKUPNO	14.203.100.000	13.950.917.375	93.352.686.353	100	121.506.703.728	100
			107.303.603.728			

Prihodi budžeta EU 2010

2010	VAT own resource	GNI own resource	correction	in GNI for NL and SE	Total 'national contributions'	
	1	2	3	4	1+2+3+4=5	%
BE	431.8	2621.1	168.4	23.6	3,244.9	3.48%
BG	47.3	147.2	14.7	2.2	211.4	0.23%
CZ	185.6	983.9	64.3	8.9	1,242.7	1.33%
DK	279.6	1,768.7	95.3	15.9	2,159.5	2.32%
DE	1,591.4	18,636.9	249.6	167.8	20,645.7	22.16%
EE	19.4	98.3	5.6	0.9	124.2	0.13%
IE	192.1	958.9	56.1	8.6	1,215.7	1.31%
EL	324.6	1,731.9	168.5	15.6	2,240.6	2.41%
ES	1,171.4	7,710.5	496.2	69.4	9,447.5	10.14%
FR	2,601.8	14,810.2	897.6	133.4	18,443.0	19.80%
IT	1,813.8	1,151.2	615.7	103.1	3,683.8	3.95%
CY	25.2	125.7	7.7	1.1	159.7	0.17%
LV	20.3	130.2	9.5	1.2	161.2	0.17%
LT	39.4	196.8	10.2	1.8	248.2	0.27%
LU	41.3	206.0	10.7	1.8	259.8	0.28%
HU	123.5	697.4	34.9	6.3	862.1	0.93%
MT	8.2	41.2	2.6	0.4	52.4	0.06%
NL	257.1	4,358.4	54.9	-612.1	4,058.3	4.36%
AT	286.4	2,095.2	22.7	18.9	2,423.2	2.60%
PL	498.1	2,486.5	164.5	22.4	3,171.5	3.40%
PT	239.9	1,197.6	77.2	10.8	1,525.5	1.64%
RO	134.1	877.9	51.4	7.9	1,071.3	1.15%
SI	51.7	258.1	16.6	2.3	328.7	0.35%
SK	75.8	485.6	31.7	4.4	597.5	0.64%
FI	232.2	1,315.1	80.6	11.8	1,639.7	1.76%
SE	138.9	2,352.0	34.5	-140.3	2,385.1	2.56%
UK	2446.2	12,430.6	-3442	111.9	11,546.7	12.40%
EU-27	13 277.3	90 273.5	0	0	93,149.9	100.0%

Obračun
britanskog
rabata i rabata
za Holandiju
i Švedsku
za 2010.g.

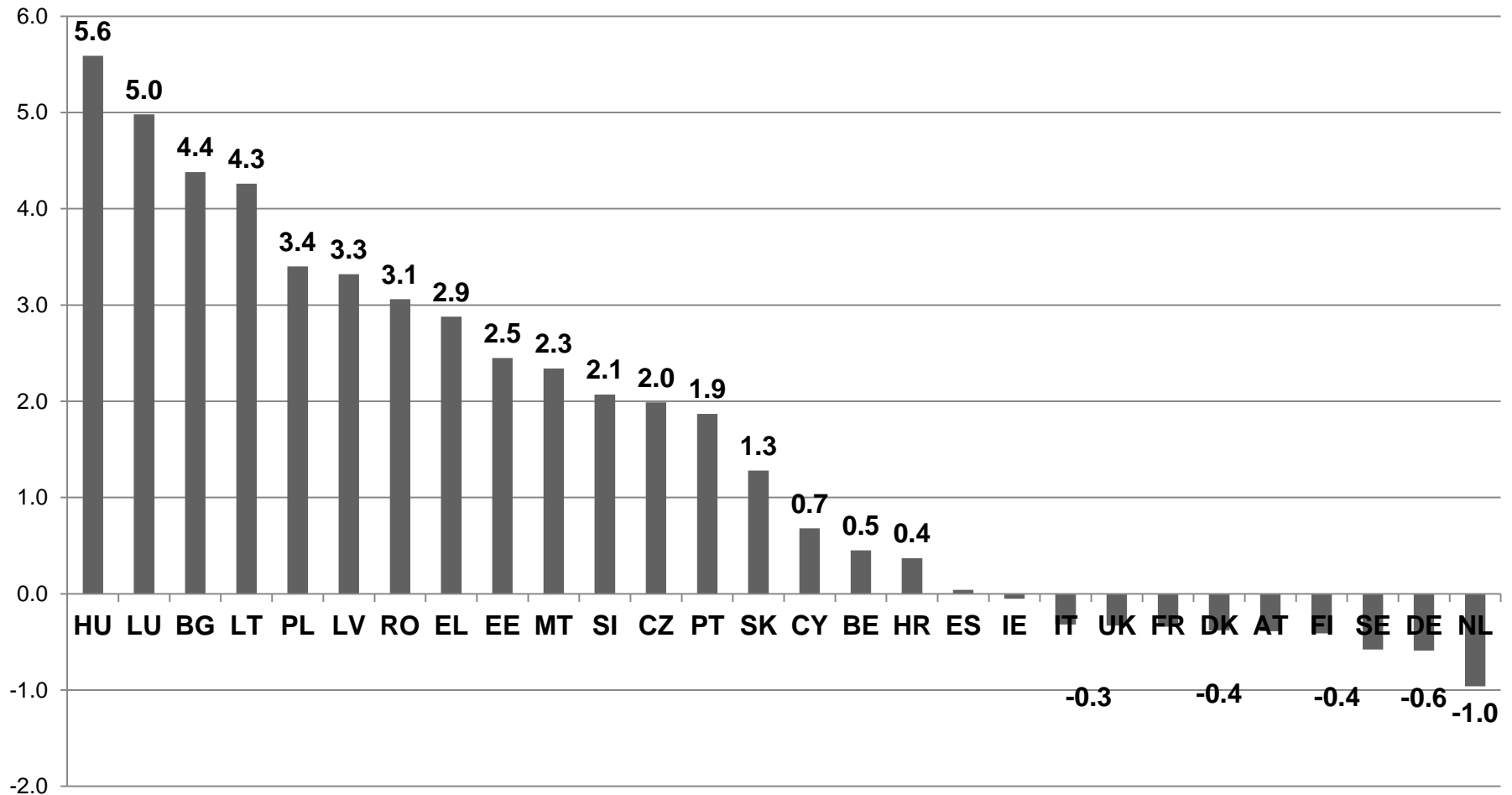
- 22 MS participate in line with their share in EU GNI
- $\frac{3}{4}$ reduction of **DE, NL, AT i SE's** shares is Raba financed by other 22 MS according to their share in EU GNI (since 2001)
- Because of negative balance of the budget**
- **formally:** added to VAT and GNI contributions (not a separate resource)
- **in reality:** called as a separate resource

Unija nema svojih poreza, budžetske prihode ostvaruje iz sljedećih izvora:	Rashodi budžeta EU su svrstani u pet ključnih prioriteta sa mnoštvom programa:
<p>1. tzv. tradicionalni vlastiti prihodi u koje prvenstveno spadaju 75% prihoda od carina država članica, i davanja za šećer i glukozu (25% carinskih prihoda ostaje državama članicama), što poslednjih godina čini oko 11% budžetskih prihoda;</p> <p>2. dio prihoda od poreza na dodatu vrijednost (oko 12% ukupih prihoda budžeta EU); i</p> <p>3. direktne kontribucije kao dio od Bruto nacionalnog dohotka država članica (do 70% prihoda);</p> <p>4. Ostali prihodi - Jedan dio prihoda čine i porezi i doprinosi na zarade zaposlenih u EU institucijama, kazne za narušavanje konkurencije na EU tržištu, neiskorišćena sredstva iz prethodnih godina i sl. (oko 7% poslednjih godina);¹</p>	<p>1. Pametni i inkluzivni razvoj (47% za period 2014-2020²), sa komponentama</p> <p>a) konkurentnost za rast i zaposlenost (programi Unije za realizaciju Razvojne strategije EU i infrastrukturno integrisanje); kroz ovaj prioritet finansira se najveći dio zajedničkih evropskih politika, a posebno one koje su u potpunoj nadležnosti Unije i</p> <p>b) ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija EU (strukturni fondovi za ravnomjerniji regionalni razvoj);</p> <p>2. Održivi razvoj i prirodni resursi (39% u periodu 2014-2020) za zajedničku poljoprivrednu politiku EU i politiku ribarstva;</p> <p>3. Prioritet: bezbjednost i evropsko državljanstvo (politike azila, migracije, spoljne granice, bezbjednost, saradnja u pravosuđu itd., ali i programi Unije u oblasti kulture i kreativnih sektora Evrope, multijezičnosti, javnog zdravlja i zaštite potrošača);</p> <p>4. Prioritet Globalna Evropa - 6% budžeta (spoljna politika EU: globalni izazovi, razvojna saradnja, susjedska politika, politika proširenja (gdje spada i IPA), fondovi za evropsku saradnju i pomoć u katastrofama, saradnju u prevenciji kriza i borbu protiv klimatskih promjena);</p> <p>5. Evropska administracija 6% (evropski službenici, „evropski“ penzioneri i evropske škole);</p>

Npr. prihodi budžeta EU za 2014. godinu su bili: tradicionalni vlastiti prihodi (od carina) – 11,4%, dio prihoda od VAT-a 12,3%, kontribucije država članica 68,7%, ostali prihodi 7,6% . Na sajtu Generalnog direktorata za budžet mogu se vidjeti prihodi i rashodi budžeta EU, ukupno i po državama članicama (http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm)

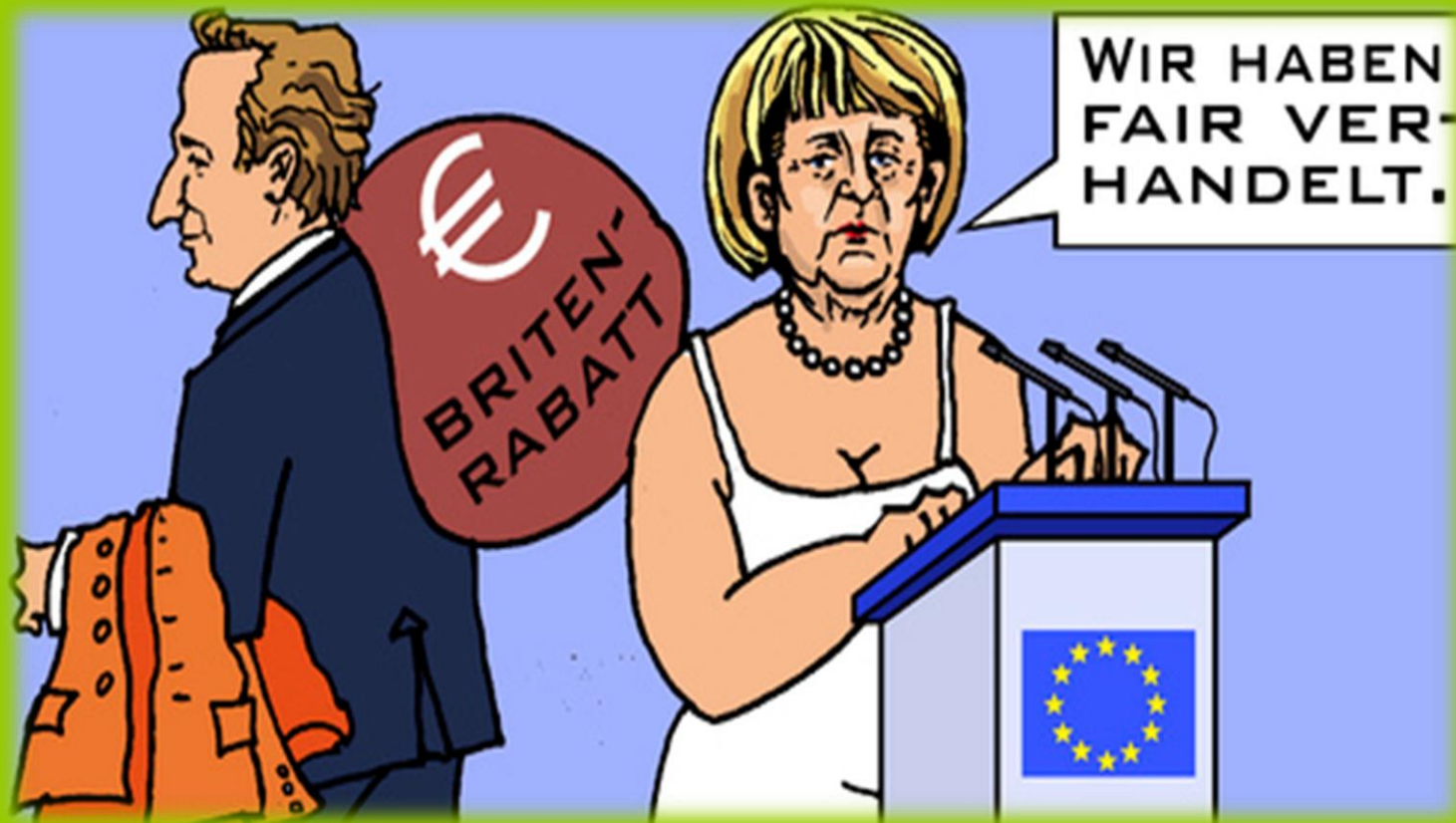
Neto primanja iz budžeta EU za 2014. godinu u odnosu na Bruto nacionalni dohodak

Od faze umjerene budžetske ekspanzije do potrebe štednje

- Srazmjerno svojoj veličini i snazi GNI, odnosno uvozu i obimu ekonomske aktivnosti kroz naplatu VAT, **različite zemlje različito doprinose u EU budžet**. U rasponu od 19,53% (Njemačka) do 0,06% (Malta).
- Zemlje koje najviše doprinose budžetu u apsolutnim iznosima su **DE, FR, IT i GB**.
- Što se tiče kontribucije nekih manjih zemalja, za 2010. godinu ona se kreće od 0,18% na Kipru, preko 0,06% na Malti, 0,13% u Estoniji i 0,36% u Sloveniji.

Neto efekti budžeta EU na države članice

UK korekcija ili britanski povrat (UK rebate)

- Budzetska neravnoteža UK bila je centar političke rasprave jedno desetljeće (1974.-1984.), često uzrokujući promjene u procesu donošenja odluka EU
- **70-ih godina, UK je bila jedna od siromašnijih država tadašnje EU-9 sa relativno visokom kontribucijom i veoma malim benefitom iz budžeta EU (koji se uglavnom praznio preko CAP, do 80%)**
- tokom prvih godina nakon ulaska, UK je bila jedna od zemalja članica s najmanjim prosperitetom, čiji je BDP/pc bio znatno ispod prosjeka Unije (90% prosjeka), što je pogoršavalo problem budžetskog deficita Britanije
- Velika negativna ravnoteža (deficit) UK je bila uzrokovana ponajprije zbog dva faktora:
 - a) zbog **relativno manjeg i strukturno različitijeg poljoprivrednog sektora** naspram drugih MS, što je uzrokovalo i manja trošenja ZPP u VB (nizak nivo transfera iz ZPP zbog relativno malog agri sektora)
 - b) zbog **proporcionalno većeg udjela u finansiranju budžeta EU**
- Zbog toga se u Fontainebleau 1984. godine M. Thatcher izborila za pravo da se Britaniji svake godine vrati dio uplate u proračun u iznosu od 66% njene neto pozicije (razlike između uplata VAT-a i rashoda koji su joj alocirani) (***"I want my money back!"***)

Britanski rabat (UK Correction)

- Od 1985.godine, Velikoj Britaniji se refundira **66% RAZLIKE između njenih uplata prihoda zasnovanog na PDV-u i rashoda koji su joj alocirani i to u formi smanjenja njenih uplata prihoda zasnovanog na PDV-u**. Gubitak tih prihoda zajednicki nadoknadjuju drzave clanice. UK rabat revidiran je 1988,1992,1999, 2006...
- Danas situacija je drugačija (UK je ostvarila snažan ekonomski rast, sa proširenjem Unije i statistički je ušla u kategoriju razvijenih zemalja, a CAP je smanjen ispod 40%), ali rabat i dalje postoji.
- Za 2010. godinu britanski rabat je obračunat na nivou od 3,44 mlrd. €. Za taj iznos se, shodno učešću u GNI EU, povećava nacionalna kontribucija ostalih država članica.
- Međutim, od 2001. godine, kontribucije **Austrije, Njemačke, Holandije i Švedske**, po učešću u britanskom rabatu, smanjene su za $\frac{3}{4}$ u odnosu na originalni iznos obračuna (učešća u obračunu britanskog rabata). Smanjenje učešća ovih zemalja takođe ima pravni osnov u Odluci o sopstvenim sredstvima iz 2007. godine.
- U MFF 2007-2013 komplikovani obračun UK rabata je dijelom umanjio njegov iznos, na račun troškova proširenja

- **Obračun rabata uključuje sljedeće:**

1. Izračunati **ukupne alocirane RASHODE po MS, konkretno za UK**, koliko dobija iz budžeta EU (apsolutno i u %);
 2. Izračunati udio **UK u ukupnim prihodima** budžeta EU (apsolutno i u %); u obzir se uzimaju prihodi koje zemlje daju na bazi obračuna udjela iz vlastitih izvora (**VAT, GNI**), bez TOR;
 3. Oduzima se postotni udio u prihodima (od **VAT i GNI**) od postotnog udjela u rashodima; razlika dobijena na taj način množi se sa ukupnim iznosom alociranih rashoda, kako bi se dobila **mjera neto udjela UK u budžetu Unije**; za svaku se MS, **razlika udjela u alociranim rashodima u odnosu na alocirane prihode predstavlja neto budžetski udio**, participaciju u budžetu EU (net budgetary contribution) ili **neto budžetsku korist** (net budgetary benefit) u €;
 4. Rezultat dobijen na taj način (3), tj. u slučaju UK **neto participacija u budžet EU, množi se sa 0,66**, kako bi se dobio povrat od 66% ukupnog neto udjela. (0,66 predstavlja unaprijed određeni **razumni neto udio**, reasonable net contribution, RNC);
- **Francuzi** su glavni zagovornici obustavljanja isplate popusta Britancima iz budžeta Unije, koje Britanci primaju kao **kompensaciju za nekorištenje poljoprivrednih subvencija**; S druge strane, Francuzi su najveći korisnici evropskih poljoprivrednih subvencija (20%), pa Britanci zahtijevaju smanjenje poljoprivrednih subvencija
 - Razlozi za preispitivanje UK rabata temelje se na dva argumetna: da se udio u CAP-u smanjio te da je poraslo blagostanje u UK tj. GNI porastao na 111,2% prosjeka EU-a
 - **London** želi dogovor o smanjenju subvencija za poljoprivredu, kao i reformu sredstava strukturnih i kohezionih fondova (da ne idu svim regionima, već samo najmanje razvijenim), što znači da se London zalaže za manji budžet, a istovremeno i za vraćanje dijela ingerencija EU na nivo država članica!

Calculating the UK rebate

“Core” UK rebate –

$$0.66 * \left(\frac{V_{UK}^{NC}}{V^{NC}} - \frac{E_{UK}}{E - PAE_{t-1}} \right) * (E - PAE_{t-1}) - \left(\frac{V_{UK}^{NC}}{V^{NC}} * TP - (YP_{UK} + VP_{UK}^C) \right) \quad (1)$$

Since the share of the UK uncapped VAT base in the total EU uncapped VAT base times the total VAT and GNP payments equals the UK uncapped VAT payments,

$$V_{UK}^{NC} = \frac{V_{UK}^{NC}}{V^{NC}} * TP \quad (2)$$

(1) becomes

$$0.66 * \left(\frac{V_{UK}^{NC}}{V^{NC}} - \frac{E_{UK}}{E - PAE_{t-1}} \right) * (E - PAE_{t-1}) - (V_{UK}^{NC} * TP - (YP_{UK} + VP_{UK}^C)) \quad (3)$$

where

V_{UK} = UK VAT base

V = EU VAT base

E_{UK} = EU expenditure made in the UK

E = Total allocated expenditure

PAE_{t-1} = Pre-Accession expenditure of year before the enlargement which took place only in the acceding countries

TP = Total VAT and GNP payments made by all Member States

YP_{UK} = UK GNP payments

VP_{UK} = UK VAT payments

where NC = uncapped; C = capped.

Source: European Commission

Nac. kontribucije u odnosu na GNI

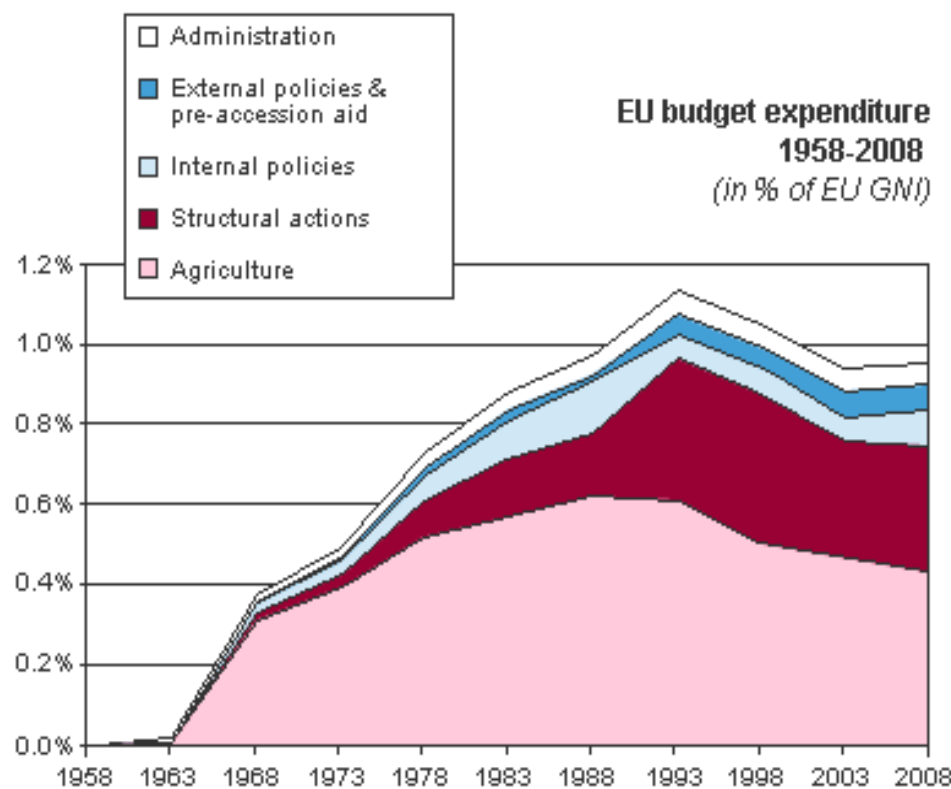
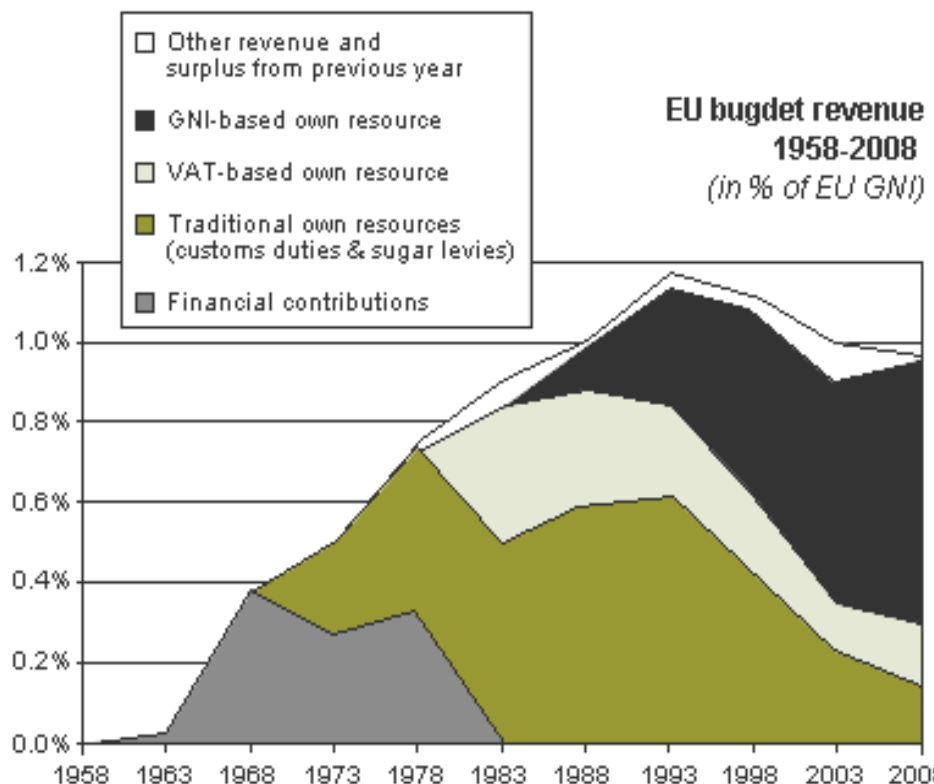
- kad se stavi u odnos ukupan iznos budžetskih resursa sa iznosom od 1% ukupnog GNI svih država članica (GNI EU), dobija se odnos od prosječno 1,03% učešća budžeta u GNI država članica. S obzirom na to da je **gornja granica** 1,24%, postoji margina od čak 0,21% na nivou EU.
- **Cilj:** da rast troškova EU bude niži od rasta GNI EU u programskom periodu (uobičajeno, godišnji budžeti nikad nisu koliko je maksimum)

Ukupni resursi 2010 (TOR, VAT, GNI)	121.506.703.728	1,03%	(max 1,24%)
1% of GNI EU	118.255.626.000		

Rashodi Budžeta EU

- oko 20% sredstava od ukupnih sredstava budžeta EU prazni se preko tijela Unije, a preostalih **80 %** sredstava prazni se preko država članica
- **budžetska klasifikacija** upodobljena programskim aktivnostima
- **Prije petog proširenja, neto primaoci iz Budžeta EU bile samo 4 zemlje:** Grčka 3,2%, Irska 2,5%, Portugal 2,8% i Španija 1,3%
- Sve nove članice su neto-primaoci, prema oficijelnoj statistici
- Ta slika se mijenja ako se uračuna **cijena nove regulative u novim članicama.**

Promjena strukture prihoda i rashoda budžeta EU 1958-2008

VRSTE NADLEŽNOSTI	POLITIKE NA KOJE SE ODNOSE
ISKLJUČIVA NADLEŽNOST EU	carinska unija, konkurencija, monetarna politika (euro), morski biološki resursi (dio ribolovne politike) i trgovina, uz mogućnost zaključivanja nekih međunarodnih ugovora
PODIJELJENA NADLEŽNOST	unutrašnje tržište, socijalna politika, kohezija, poljoprivreda i ribolov, životna sredina, zaštita potrošača, saobraćaj, transevropske mreže, energija, sloboda, pravda i bezbjednost, kao i opšti okvir zdravstvene politike
UNIJA I ČLANICE	ovdje države članice mogu dodati svoje politike politikama Unije; tu spadaju: istraživanje i tehnološki razvoj, kosmos i humanitarna pomoć
ISKLJUČIVE NADLEŽNOSTI DRŽAVA, EU SAMO KROZ DOPUNSKE POLITIKE	ovdje se na nacionalne politike, koje čine osnovu, Unija može nadovezati svojim politikama (zaštita zdravlja, industrija, turizam, obrazovanje i profesionalna obuka, građanska zaštita i administrativna saradnja

Rashodna strana MFF 2014-2020

COMMITMENT APPROPRIATIONS / PREUZETE OBAVEZE, mil. eur (AGREED FOR EU 28), prices 2011	MFF 2014-2020 European council 8.2.2013	%
1. Pametni i inkluzivni razvoj	450.763	47%
1a Konkurentnost za rast i zaposlenost	125.614	13%
1b. Ekonomiska, socijalna i teritorijalna kohezija	325.149	34%
2. Odzivi razvoj: prirodni resursi	373.179	39%
od cega: Trzisno povezani troškovi i direktna placanja	277.851	
3. Bezbjednost i gradjanstvo	15.686	2%
4. GLOBALNA EVROPA (tu je IPA !)	58.704	6%
5. Administracija	61.629	6%
6. Kompenzacije	27	
TOTAL COMITMENT APPROPRIATIONS (the sum of individual heading ceilings)/ preuzete obaveze – 98% u odnosu na MFF 2007-2013	959.988	100%
as a percentage of GNI	1,00%	
TOTALPAYMENT APPROPRIATIONS (actual amount to be paid) /raspoloziva placanja	908.400	
as a percentage of GNI	0,95%	

Commitment / Payment

VIŠEGODIŠNJE OBAVEZE /TEKUĆA, GODIŠNJA PLAĆANJA

CA = Commitment appropriations

- The value of **LEGAL COMMITMENTS** (contracts or grant agreements) the Commission is authorised to sign during the budget year

PA = Payment appropriations

- The value of **PAYMENTS** due to be paid during the budget year, on the basis of the legal commitments signed the same year or in previous years

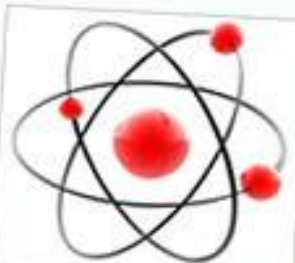
Sustainable future for fishing...

Lighting up the world...

Fighting cross-border crime...

Safer nuclear reactors...

Stronger regions for a stronger Europe...

New experiences for students...

The road to EU membership...

Protecting our environment...

Supporting peace in Northern Ireland...

Advancing scientific knowledge...

Removing transport bottlenecks...

Aid to disaster-struck peoples...

Skills for work...

A 21st century agricultural policy...

Solidarity helps mop up...

Working with the neighbours...

Food safety comes first...

Coming to a screen near you...

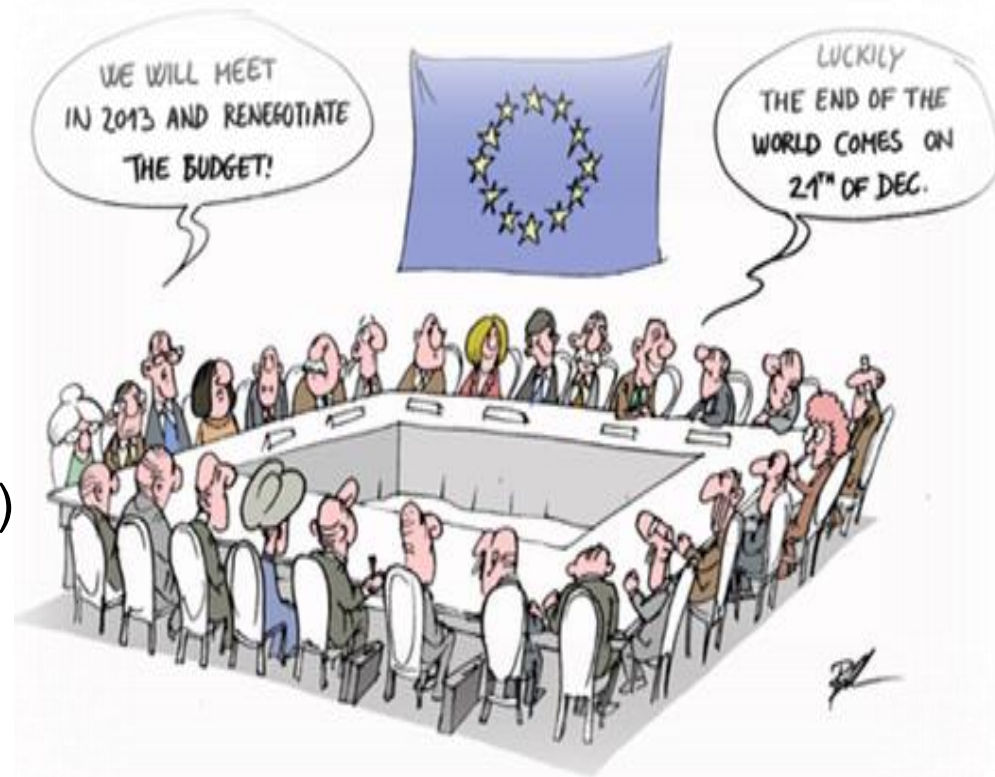

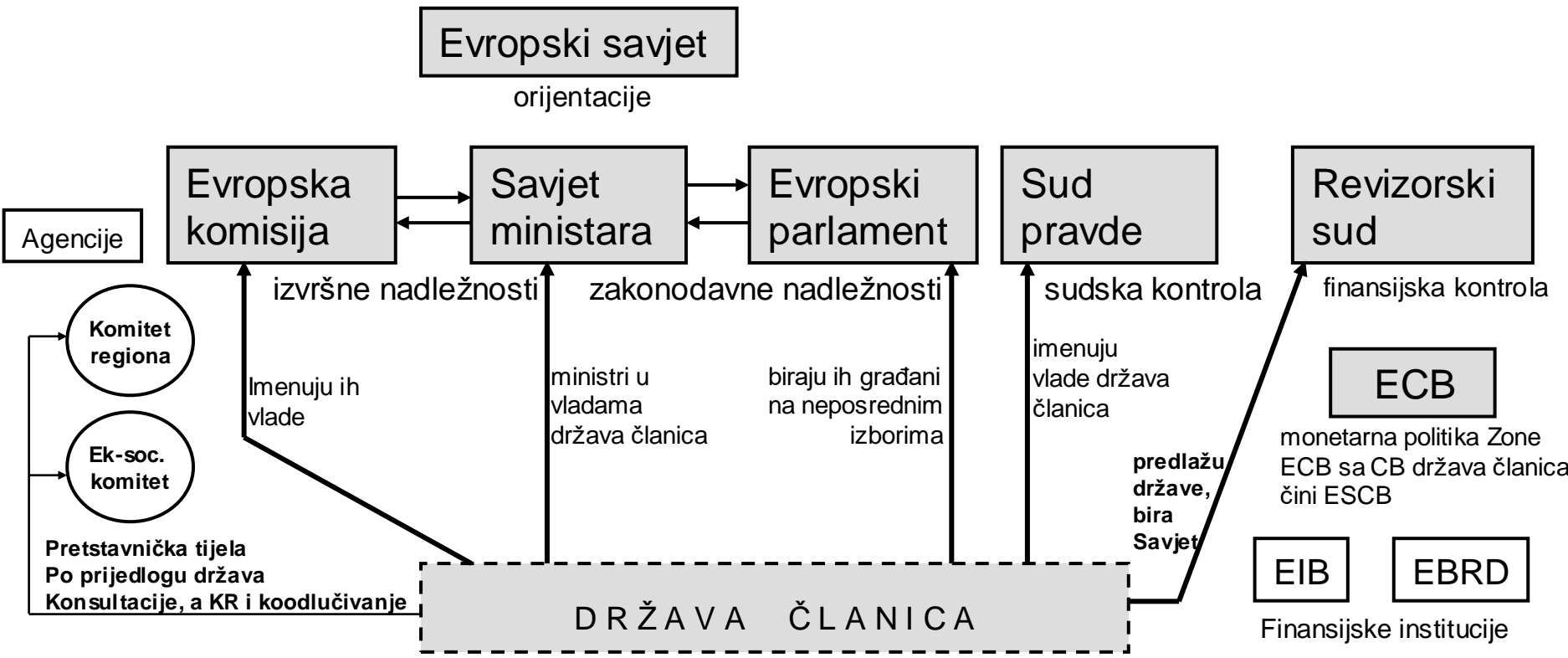
Showing small businesses the way...

PROCEDURA USVAJANJA BUDŽETA EU

Postupak usvajanja budžeta Evropske unije (314 UFEU)

- Do 1. juna - **nacrt budžeta** pravi EK, na bazi procjene institucija
- EK pravi nacrt do 1.9, dostavlja Savjetu (daje stav do 1.10) i EP na razmatranje (3/5 ukupnog broja glasova)
- Amandmani
- Odbor za usaglašavanje (21 dan)
- EK nadležna za njegovo sprovođenje
- **Spoljna revizija – Revizorski sud**, čije godišnje izvještaje razmatraju Savjet i EP

do 1.07.

EU institucije (osim ECB) podnose EK procjenu izdataka za sljedecu godinu

EK objedinjuje ukupne primitke i izdatke u Nacrt budzeta

do 1. 09.

EK podnosi Nacrt EP i Savjetu

do 1.10.

Savjet svoj STAV o Nacrtu budz. upucuje EP

EP - u roku od 42 dana:

a) Odbri stav Savjeta - Budzet je usvojen

b) Ne donese odluku - Budzet je usvojen (Predsjednik EP proglašava da je Budzet usvojen)

c) Donese IZMIJENJENI tekst (vecinom cl. EP) i vraća ga EK i Savjetu

Odbor cine predstavnici EP (odlucuju vecinom) i Savjeta (QV), EK pomaze proces usaglasavanja zajedn. teksta

Odmah se saziva Odbor za usaglasavanje (radi 21 dan)

Ako se za 21 dan na Odboru ne dogovori zajednicki tekst, Komisija podnosi novi nacrt Budzeta

Ako u roku od 10 dana Savjet ipak obavijesti da je OK, Odbor se ne sastaje - Budzet usvojen

Ako za 21 dan dogovore zajednicki tekst, EP i Savjet moraju to potvrditi za 14 dana

a) Ako EP i Savj. odobre ili ne donesu zajednicku odluku - OK

b) Ako oboje ili jedno odbije, ili jedno odbije, a drugo ne donese odluku - EK podnosi novi Nacrt budzeta

c) Ako EP odbije a Savjet odobri - EK podnosi novi Nacrt budz.

d) Ako EP odobri a Savjet odbije - EP moze, u roku od 14 dana od kad Savjet odbije, odlucujuci vecinom clanova i 3/5 datih glasova - potvrditi sve ili dio izmjena (iz STAVA Savjeta). Ukoliko se to ne potvrdi, zadržava se prethodni nivo usaglasenosti na Odboru o toj stavci.

Revizorski sud

- **Revizorski sud** (*The European Court of Auditors*) kontroliše sprovođenje budžeta EU.
 - Osnovan 1975. sa sjedištem u Luksemburgu.
 - Ovlašćen je da vrši reviziju bilo koje institucije koja upravlja sredstvima EU. Svake godine podnosi **revizorski izvještaj** za prethodnu finansijsku godinu EP i Savjetu.
- Special reports + Annual report of the European Court of Auditors**
- Contains an assessment of the soundness of Financial management
 - Final report transmitted to the European Parliament and the Council (31 October of year n + 1)
 - A section for each Institution

http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/court-auditors/index_en.htm

ZLOUPOTREBA SREDSTAVA BUDŽETA...

- Čim postoje budžetska sredstva, postoje i zloupotrebe fondova.
- Revizorski sud, zvanično tijelo Unije za kontrolu valjanosti trošenja sredstava, u gotovo svim budžetima pronalazi “veće nepravilnosti”.
- Prema nezavisnim procjenama zloupotrebi se **2-7%** ukupnih budžetskih sredstava EU.
- Najveće zloupotrebe vezane su za sredstva za poljoprivredu, regionalne politike i stranu pomoć.

OLAF

- **OLAF** (***The European Anti-Fraud Office***) je Kancelarija EU za borbu protiv prevara, zloupotrebe sredstava budžeta EU i korupcije.
- Ona štiti finansijske interese EU, kroz sankcije, ali i prevenciju.
- Kancelarija OLAF-a osnovana je 1999. godine.
- Danas zapošljava oko 500 ljudi od kojih 2/3 rade na finansijskim istragama.
- Do danas sprovela je preko 3.500 istraga, što je povratilo u Budžet EU više od 1,1 mlrd. € sredstava koja nisu bila namjenski utrošena (oko 100 mil € godišnje).
- Po tom osnovu 335 lica osuđeno je na zatvorske kazne u ukupnom trajanju od 900 godina, a samo u 2010. godini osuđeno je 30 lica na ukupno 70 godina zatvora.

Budućnost budžeta EU

- Izdvajanje velikih sredstava za “održivi rast”, podsticanje konkurentnosti i zapošljavanja, govori da EU birokratija nije odustala od **državnih intervencija** u privredi.
- Rast i prosperitet nigde nisu stvoreni političkom akcijom, već stvaranjem uslova za privatna ulaganja.

ZAKLJUČAK...

- Budžet EU se nalazi pod velikim pritiskom interesnih grupa, pa ga je zato teško mijenjati.
- Budžet omogućuje znatne rente, posebno u sferi poljoprivrede i regionalne politike.
- **KVALITET ZAJEDNIČKIH POLITIKA EU NIJE PROPORCIONALAN BUDŽETSKIM IZDACIMA ZA POJEDINE POLITIKE.**
- Tako su npr. kvalitetnije neke politike na koje se troše mala budžetska sredstva (**zajedničko tržište, konkurencija, CU**), dok su po kvalitetu lošije politike na koje se troše najveća budžetska sredstva (poljoprivreda, regionalna pomoć, ribolov).
- Tendencija razvoja budžeta će biti da **se smanjuju rente i subvencije, a povećava pomoć produktivnim i granama u usponu.**
- U vođenju javnih finansija EU veoma pozitivne su tri ključne odlike njenog budžeta:
 - Budžet je ograničen u pogledu učešća u BDP
 - U budžetu ne smije da postoji nealocirani dug.
 - Zaduživanje Unije je moguće, ali je vrlo ograničeno i vezano za precizne svrhe.